

СТУДЕНТСЬКА ОЦІНКА СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань вдосконалення вищої освіти в Україні. Запропоновано комплекс заходів, які мають реалізовувати на урядовому рівні, а також студентство задля вирішення освітніх проблем в Україні.

Ключові слова: соціологія освіти, студентство, вища освіта, громадська думка

Abstract

The article presents the results of research aimed at addressing the improvement of higher education in Ukraine . A set of measures to implement at the government level, and students to solve educational problems in Ukraine.

Keywords: sociology of education , students , higher education , public opinion

Ситуація, що склалася в сфері вищої освіти в Україні на даний час викликає неоднозначну оцінку як серед низки дослідників, законотворців, громадських діячів так і простих громадян. Найбільш об'єктивною і загальною причиною цього занепокоєння є проблема затримки у розвитку вищої освіти [1]. Визначаючи шляхи реформування вищої освіти в Україні, слід брати до уваги те, що вища освіта потребує реформування не тільки на законодавчому, але й на соціокультурному рівні [2]. Сьогодні світоглядні позиції багатьох студентів характеризуються значним ступенем критицизму в поглядах на навколишню дійсність, що поєднується зі слабкою діловою активністю [3].

Результати загальнонаціонального опитування студентів, яке було проведене з 5 по 12 березня 2015 р. Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» в якому усього було опитано 1001 респондент за національною вибіркою вузів України, що є репрезентативною для студентського загалу за розташуванням ВНЗ, формою власності, курсом навчання. Похибка вибірки не перевищує 3.2%. Опитування в Криму, Донецькій та Луганській областях не проводилось. Для порівняння наводяться результати загальнонаціонального опитування студентів, проведеного у березні 2011 року, та загальнонаціональне опитування населення України, проведеного у грудні 2014 року. Обидва опитування Фонд «Демократичні ініціативи» провів разом із фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» [4].

Абсолютна більшість студентів – 87% – вважає важливою проблему вдосконалення вищої освіти, із них 36% відносять це соціальне завдання до першочергових.

Загалом більшість студентів оцінили якість вищої освіти в Україні нижче середнього – у 2,8 бала за 5-бальною шкалою; ця оцінка істотно нижча за ту, що ніж була у 2011 році (3,5 бала). Щоправда, якість освіти у своєму ВНЗ студенти оцінили вище – у 3,2 бала, хоча також дещо нижче, ніж було у 2011 році (3,6 бала). Найвище оцінюють якість своєї освіти студенти юридичного профілю навчання – 3,6 бала, найнижче – студенти суспільно-гуманітарного профілю (3 бали). Оцінка якості освіти залежить від успішності навчання: студенти, які мали в останню сесію середню оцінку «3», оцінили якість навчання у своєму ВНЗ у 2,7 бала; студенти з середньою оцінкою сесії «4» – у 3 бали, а найбільш успішні студенти, з оцінкою «5» – у 3,4 бала.

Лише 13% студентів читали ухвалений Верховною Радою Закон про вищу освіту, ще 26% цього Закону не читали, але в курсі його основних положень, а решта (61%) про цей Закон щось чули (35%) або навіть не знають нічого (26%).

Найбільш серйозними проблемами вищої освіти, які потребують першочергового розв'язання, більшість студентів вважає невизнання дипломів більшості вітчизняних ВНЗ у світі (51%), невідповідність викладання вимогам ринку (41%), корумпованість викладацького складу ВНЗ (39%), низький рівень якості освіти в українських ВНЗ порівняно зі світовим рівнем (32%). Водночас студенти не вбачають серйозної проблеми у низькому професійному рівні викладачів (9%) та у відсутності студентського самоуправління (8%).

Першочерговими заходами, які слід здійснити для покращення якості освіти, студенти вважають: боротьбу з усіма проявами корупції і нечесності у ВНЗ (44%), налагодження співпраці з кращими світовими університетами (43%), підвищення оплати праці викладачів (43%), стимулювання наукової діяльності у ВНЗ (41%), зв'язок викладання з потребами майбутньої професії (36%), скорочення кількості ВНЗ (31%). Водночас не знайшла підтримки пропозиція ввести систему зовнішнього тестування для випускників ВНЗ (10%).

Абсолютна більшість студентів – 76% – підтримують нинішню систему вступ до ВНЗ за результатами ЗНО. Водночас переважна більшість студентів проти того, щоб поширити ЗНО ще й на вступ до магістратури («за» – 28%, «проти» – 49%) чи застосовувати ЗНО для оцінки знань випускників ВНЗ («за» – 30%, «проти» – 48%).

З метою з'ясувати думку студентської молоді стосовно того, що викликало в них мотиви отримувати вищу освіту, наскільки цінується в Україні та взагалі у світі диплом про вищу освіту, що може змінити в їхньому житті диплом про вищу освіту, на скільки вони планують використати його в подальшому житті, чи зможе на їх думку диплом про вищу освіту забезпечити безпроблемне майбутнє в плані працевлаштування, матеріального забезпечення, соціального статусу в листопаді 2015 року ми провели експрес опитування.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 32 особи чоловічої та жіночої статі віком від 18 до 23 років, які є студентами двох груп третього курсу факультету менеджменту ВНТУ. Серед яких 22% представники чоловічої статі та 78% представниці жіночої статі.

Переважна більшість студентів вважають освіту невід'ємною складовою свого життя. Так, на питання «Чи потрібно здобувати освіту взагалі?» переважна більшість (30 осіб – 94%) відповіли, що безперечно потрібно, і лише 2-ві людини (6%) заперечили необхідність здобувати вищу освіту.

На питання «Чи легко вам далась освіта (чи дається)?» більшість опитаних (56,25%) відповіли що освіта дається їм більш-менш нормально, 31,25% стверджують, що освіта дається їм легко, і лише 6% важко навчатися, що свідчить про те, що основна частина студентів вважають освіту сприятливою і можливою для досягнення.

Роль освіти в житті людини була оцінена наступним чином: більшість (75%) відповіла, що освіта необхідна для отримання в майбутньому знань і рівня кваліфікації, стереотипом освіти вважають 13%, 9% опитаних навчаються задля того, щоб стати кращими, і лише 3% для отримання від навчання задоволення. Це свідчить про те, що переважна частина студентів навчаються з метою отримання не просто диплому, а й відповідних знань.

На питання «Чи потрібні в майбутньому освічені люди?» більшість опитаних (84%) вважають що освічені люди – це основа нашого майбутнього, 13% вважають що суспільство має бути різноманітне, і лише 3% вважає, що суспільство деградує тому в освіченості нема сенсу.

Основна частина опитуваних вважає за необхідне вдосконалити освітній процес. Оскільки на питання «Чи потрібно змінювати теперішнє становище освіти?» більшість (97%) виступають за покращення становища освіти, і лише 1 людина (3%) не бачить сенсу щось змінювати.

Відносно «Де краще здобувати освіту?» рівно половина опитуваних вважають, що в Україні, і стільки ж вказали що кращою є освіта за кордоном. Така рівність свідчить про те, що освіта в Україні в світогляді студентів не є гіршою і може конкурувати з іноземною.

На питання «Чи повинна освіта бути платною?» 75% респондентів відповіли, що не повинна, 19% вважають що повинна бути платною, і 6% вважають, що освіта має бути частково платною. Таким чином більшість опитуваних вважають, що вся освіта має бути як якісною, так і безкоштовною.

На прохання «Оцінити вищу освіту в Україні за 10 бальною шкалою» більшість людей вважають, що освіта в Україні знаходиться на середньому рівні (6,2 бали із 10), однак 10 балів не обрав жоден опитуваний.

Виявилось, що студенти вважають та переконані в тому, що якість навчання не зростає, а навпаки погіршується, чому сприяє реформування системи освіти. Це зумовлене насамперед тим, що студенти не адаптовані в повному сенсі до навчання ВНЗ з запровадженими змінами, зумовленими приєднанням України до Болонського процесу. Тому вони не сприймають у позитивному сенсі, у силу відсутності відповідного досвіду, та відповідного багажу знань ті зміни, які відбуваються або повинні відбутися для змінення системи освіти в більш ефективне русло.

Найважливіша соціологічна проблема освіти – формування культури, гуманітарна підготовка студентів. Завжди є спокуса готувати фахівця вузького профілю – це потребує менших витрат. В усьому цивілізованому світі ставка була зроблена на університетську освіту, а в нашій країні – на

вузькоспеціалізовані ВНЗ. У результаті страждає не тільки справа, але обкрадається сама людина, адже гарна гуманітарна, загальнокультурна підготовка дає можливість вести повноцінне життя [5].

Можна виділити такі рекомендації та фактори, які будуть мати позитивний вплив на рівень освіти в Україні:

1. Виробити зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства в цілому у високій якості вищої освіти;

2. Особливості сучасних критеріїв оцінювання якості освіти полягають в тому, що вони припускають: свободу для університетів у формуванні учбових планів; особливу увагу до якості підготовки фахівців; необхідність постійного вдосконалення освітніх програм з метою підвищення їх якості; стимулювання інновацій в освітніх стандартах.

3. Забезпечення наявності необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо);

4. Забезпечити організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;

5. Забезпечення наявності для навчальних закладів певних процедур і критерій, які б засвідчували, що викладачі, які працюють із студентами, мають відповідну кваліфікацію і високий фаховий рівень для здійснення своїх службових обов'язків. Ті, хто здійснюють зовнішню перевірку навчального закладу, мають про них знати і оцінити їх у кінцевому звіті про перевірку.

6. Згідно з державними стандартами брати до уваги європейський рівень вимог до вищої освіти, що сприятиме більш повному входженню України до світового освітнього простору, а також забезпечити європейський рівень формування освіти та вироблення професійних навичок, виховання гармонійно розвиненої, соціально активної толерантної людини з високими духовними якостями, здатної до саморозвитку і самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А.В., Чумаченко О.В. Сучасна освіта очима студентства (за результатами дослідження) [Текст] // Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 4-5 грудня 2015 р., м.Дніпропетровськ. Частина II. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. – С.89.
2. Квятковський Д.О. Роль ідеалів у формуванні морально-ціннісної орієнтації випускників. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06kdomov.pdf>
3. Шульга Н. Яблука чи помаранчі, або Чому самим лише законом про вищу освіту не вирішити проблеми реформування наукової сфери? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/yabluka_chi_pomaranchi_abo_chomu_samim_lishe_zakonom_pro_vi_schu_osvitu_ne_virishiti_problemi_refor.html
4. Вища освіта в Україні: громадська думка студентів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/visha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv-.htm>
5. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві [Текст] // Вісник «ВПП». – 2011. – №1. – С.16-20.

Олена Валеріївна Чумаченко – студентка групи МОЗ-13, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця

Науковий керівник: **Анатолій Володимирович Слободянюк** – к.соц.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця

Chumachenko Elena V. – student, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Slobodyanyuk Anatoly V.** - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia